

Rapport 1 van commissie 2 inzake het rapport deputaten kerk en Israël (9.03)

Uw commissie is onder de indruk van het vele werk dat door deputaten in de achterliggende intersynodale periode is verricht. Met voortvarendheid is het reguliere takenpakket ter hand genomen. Daarnaast hebben deputaten ook in de achterliggende jaren een studiezijn aan de dag gelegd die bewondering afdwingt. Met respect hebben we kennis genomen van het studierapport dat als bijlage te vinden is bij het deputatenrapport. Op 24 september j.l. hadden we als commissie een ontmoeting met een delegatie van deputaten, waarmee we een goed en boeiend gesprek hadden. In het vervolg willen we een aantal zaken onder uw aandacht brengen.

Het werk in Israël

Het viel ons op dat in de missie van het CIS. als kerntaak naast de ontmoeting met het Joodse volk ook die met Palestijnse christenen genoemd wordt. Deputaten gaven aan dat het gesprek met het jodendom niet anders gevoerd kan worden dan in hartelijke verbondenheid met de kerk ter plaatse. Aan de plaatselijke kerk mag je niet voorbijgaan. Complicerende factor hierbij is wel dat binnen de kerk ter plaatse grote verscheidenheid is als het gaat om de theologische doordenking van het jodendom en politieke kwesties. Op onze vraag of dit contact niet belemmerend is voor de ontmoeting met het jodendom, werd geantwoord dat dit niet het geval is. Integendeel: er bestaat waardering voor. Het geeft zelfs de mogelijkheid om bruggen te slaan. Zo gingen op door het CIS. belegde conferenties sprekers van Joodse zijde en van Palestijnse christenen met elkaar in gesprek. Voor sommige van hen was dit voor het eerst. Bij contacten met ultra-orthodoxe Joden zou dit meer als belemmering gezien kunnen worden. Daarmee zijn echter geen officiële contacten via platforms en dergelijke. Individueel zijn die er wel. Bij de officiële contacten die we hebben zet het in ieder geval niet op achterstand.

Bij wet is het verboden om in Israël te evangeliseren, ook het getuigend gesprek is beladen. Met dit gegeven moet zorgvuldig worden omgegaan. Het werk zoals dat door ons via het CIS. wordt verricht heeft geen evangeliserend karakter. Deputaten zien het als hun roeping om het gesprek te zoeken over de Schrift. Leidend is hierbij respectvol en integer met elkaar om te gaan. Zo kan men over en weer groeien in het echt horen van de woorden van God. Hierbij is het wezenlijk om ook echt naar Israël te luisteren als eerste ontvanger van Gods openbaring. De ervaring heeft geleerd dat juist deze aanpak na verloop van tijd volop gelegenheid biedt om het Evangelie ter sprake te brengen.

Onze aanpak is dan ook een andere dan bijvoorbeeld van het deputaatschap voor Israël van de Gereformeerde Gemeenten. Zij hebben een Israëlpredikant die verbonden is aan een gemeente in Nazareth. Deze gemeente heeft een sterk internationaal karakter en telt onder haar leden veel Arabische christenen, terwijl het aantal leden met een Joodse achtergrond beperkt is. Het gaat het niet allereerst om de ontmoeting met het orthodoxe jodendom. Daar gaat het ons deputaatschap nu juist wel om. Daarom is voor ons ook juist Jeruzalem de plek om aanwezig te zijn.

Het is te betreuren dat de Hersteld Hervormde Kerk uiteindelijk niet wilde toetreden tot het CIS. Bestaande contacten waren veelbelovend en hadden geleid tot participatie als aspirant. Eind 2017 werd de deelname beëindigd nadat de synode van de HHK hiertoe had besloten. Vooral verschil van inzicht binnen de HHK over de te volgen koers was hier debet aan.

50

Nes Ammim

Er is nog steeds betrokkenheid bij het werk van Nes Ammim, een christelijke nederzetting in Israël om daar present te zijn en een stuk solidariteit te tonen. Voor alsnog is er geen reden om die betrokkenheid te beëindigen. Het is wel de ervaring van deputaten dat waar
 5 het om de christelijke identiteit gaat, men bij de les gehouden moet worden. Met het oog daarop worden ook inspanningen verricht (ds. A. Brons maakt deel uit van de ‘ideologische’ commissie van Nes Ammim). Op het moment dat Nes Ammim afstand zou
 10 doen van haar christelijke identiteit en een algemeen dorp of humanistisch project wordt, zien onze deputaten geen rol meer weggelegd voor onze kerken. Omdat nog steeds christelijke jongeren uit Nederland er heen gaan om de ontmoeting met het jodendom te
 zoeken en na te denken over Joods-christelijke relaties is het van belang om bij Nes-
 Ammim betrokken te blijven.

Een ander punt van zorg is het feit dat Nes Ammim steeds meer een vooral Joodse
 15 nederzetting dreigt te worden in plaats dat er Joden en Arabieren samenleven. Dit blijft een moeilijke zaak. Wel zijn er activiteiten die de onderlinge ontmoeting van beide groepen dienen.

Messias-belijdende Joden

20 Het is goed om ook aandacht te vragen voor de Messias-belijdende Joden in Israël. Het is een kleine en kwetsbare groep van nog relatief jonge datum. Zij staan voor de moeilijke opgave om het Evangelie trouw te blijven in de context van de staat Israël en in verbondenheid de dialoog met het jodendom aan te gaan.

25 Binnen de kring van Messias-belijdende Joden wordt hier ook nog eens heel verschillend mee omgegaan. Sommige groepen leunen dicht aan tegen het synagogale jodendom, andere gemeenten hebben een uitgesproken evangelisch karakter. Er is ook een flinke groep ‘nachtdiscipelen’. Hoe groot die groep is, is uiteraard moeilijk na te gaan. Duidelijk
 30 is wel dat er onder hen veel eenzaamheid is. Een Joodse broeder of zuster kan er behoorlijk last mee krijgen als duidelijk wordt dat hij/zij tot een Messias-belijdende gemeente behoort. Er is een tijd geweest dat bij een gebouw van een messiaanse gemeente ruiten werden ingegooid. Dat is nu gelukkig beduidend minder. Er is meer ruimte gekomen.

Deputaten pleiten ervoor de messiaanse beweging de ruimte te gunnen om haar eigen
 35 positie te bepalen. Daarbij is het heel belangrijk met haar te bidden om de leiding van de Heilige Geest. Messias-belijdende Joden hebben een dubbele identiteit: een Messiaanse en een Joodse. Dat zijn de twee benen waarop ze staan.

Aandacht voor Israël

40 Deputaten signaleren afname van de theologische aandacht voor Israël. Dit is verontrustend omdat de kerk zich onlosmakelijk verbonden dient te weten aan Israël. Voor de afname van de aandacht zijn verschillende oorzaken aan te wijzen. Hierbij valt te denken aan een verschillende theologische duiding van Israël en het jodendom. In eigen
 45 kring kan dan gedacht worden aan publicaties van br. Steven. Paas (Veenendaal).

Helpend zijn ook niet de felle pro-Israël en pro-Palestina standpunten die regelmatig worden ingenomen. Het brede midden voelt zich bij geen van beide standpunten thuis en laat het dan maar verder voor wat het is. Ook de complexiteit en uitzichtloosheid van de
 50 politieke situatie in Israël en Palestina speelt een rol. Dat maakt nogal eens sceptisch. Een oplossing raakt immers steeds verder uit het zicht. Dit werkt juist daarom nogal eens

belemmerend omdat vaak gedacht wordt dat aandacht voor Israël zo ongeveer samenvalt met aandacht voor de staat Israël, waarbij dan meteen een link gelegd wordt met de politiek.

5 Verder moet in rekening gebracht worden dat de holocaust en de stichting van de staat Israël qua tijd al weer ver achter ons liggen. De golf van aandacht die daarvan het gevolg was, is nu geworden tot een kabbelend stroompje. Met het oog op onze eigen kring zou ook nog een rol kunnen spelen dat we geen eigen Israël-predikant meer hebben.

10 Het is overigens niet alleen een probleem van ons. Het is een tendens die veel breder te signaleren valt. Binnen de PKN heeft het Israëlwerk ten gevolge van intern verschil van inzicht een aantal jaren minder prioriteit gehad. Dit had tot gevolg dat er geen Israëlpredikant meer werd uitgezonden. Binnen de PKN blijkt het een gevoelig onderwerp te zijn. De pro-Palestijnse beweging Sabeel zette het Israëlwerk onder druk. Inmiddels is er sprake van een zekere kentering waardoor de aandacht voor Israël weer wat aan het
15 toenemen is.

Gelukkig staat daar ook nog wel het één en ander tegenover. Nog steeds worden er vanuit veel gemeenten Israëlreizen georganiseerd. Pilots die in twee gemeenten (Dordrecht en Dokkum) binnen ons kerkverband werden georganiseerd, sloegen erg aan en mochten zich
20 in een grote belangstelling verheugen. Zo werden er in de gemeente van Dordrecht-C een viertal leesavonden gehouden over 'de nadere Reformatie en Israël'. Als commissie lijkt het ons een goede gedachte om aan deze pilots een breder vervolg te geven. Deputaten zijn dat ook van plan.

25 **Website**

Inmiddels is de vernieuwde website in de lucht. Het adres is hetzelfde gebleven: www.kerkenisraël.nl. Door problemen bij de ontwikkelaar waarmee deputaten contact hadden, is de oplevering van de website meer dan een half jaar vertraagd. Uiteindelijk is ds. A. Brons die de website bij hield ermee aan de slag gegaan. Het resultaat was dusdanig
30 dat hem mandaat gegeven is ermee door te gaan. De inhoud is voor een groot deel gelijk gebleven, de vormgeving is meer bij de tijd gebracht. Over uitbreiding met blogs en meer interactie wordt nagedacht. Dagelijks krijgt de website zo'n honderd bezoekers.

Preekproject

35 Deputaten willen als uitvloeisel van hun studie naar de betekenis van de term 'Israël' nader onderzoek doen naar de manier waarop deze aanduiding functioneert in preken zoals die binnen de CGK gehouden worden. Inmiddels zijn er mensen aangezocht, begeleiding vanuit Apeldoorn is toegezegd. Het gaat niet alleen om het noemen van 'Israël'; ook als het niet genoemd wordt waar het wel had gekund (en misschien zelfs wel: ontmoeten), zegt dat
40 iets. Belangrijke vragen zijn hoe Israël in de praktijk van de prediking functioneert en waar het anders zou moeten. Uiteraard is het niet de bedoeling bij het verleden te blijven staan. Vanuit het resultaat van het onderzoek hoopt men uiteindelijk een handreiking te kunnen doen hoe 'Israël' op een evenwichtige bijbels-theologische manier in de prediking zijn plek mag krijgen. Juist het inventariseren van de huidige stand van zaken kan helpend zijn om
45 een goede weg naar de toekomst te wijzen.

Als commissie hadden we hierbij nog wel de vraag of je de zaak wel goed in beeld krijgt wanneer je preken uit 'Uit de Levensbron' als uitgangspunt neemt. Doorgaans zullen er preken in deze serie verschijnen die in veel situaties bruikbaar zijn. Zelden zal een preek
50 worden ingeleverd die 'Israël' als onderwerp heeft. Geopperd werd of het niet goed zou

zijn ook preken te beluisteren om een betrouwbaarder beeld te krijgen. Deputaten stemden toe dat een onderzoek dat alleen ‘Uit de Levensbron’ als uitgangspunt neemt zeker zijn beperkingen heeft en willen de gemaakte opmerking dan ook meenemen. Anderzijds werd erop gewezen dat ook de preken uit deze serie iets kunnen duidelijk maken ten aanzien van de vraag of de betekenis van Israël als Gods volk meeklinkt in de verkondiging. Hoe wordt verdisconteerd dat in een preek over een OT-ische tekst Israël de eerst aangesprokene is en die boodschap tot ons komt via Israël? Welke rol speelt Israël in preken over NT-ische teksten. Het is Gods Woord maar evenals het OT toch ook een Joods boek te noemen! Dit zijn zaken die serieus genomen moeten worden.

Studierapport: betekenis term ‘Israël’ in kerk en theologie.

Met veel waardering heeft de commissie kennis genomen van het studierapport dat aan het rapport als bijlage is toegevoegd. Aan dit rapport ligt diepgaande bezinning ten grondslag en heeft ertoe geleid dat er nu een evenwichtig stuk op onze tafel ligt. Als commissie hebben we veel waardering voor de lijnen die hier worden uitgezet en we zijn van mening dat de kerken hiermee echt geholpen zijn.

Naar aanleiding van het studierapport heeft de commissie een aantal opmerkingen gemaakt waarover tijdens onze ontmoeting is doorgesproken. Deputaten hebben toegezegd enkele kritische kanttekeningen bij details van het rapport te zullen verwerken voor zover ze na onderlinge bespreking nog steeds steekhoudend bleken. De commissie viel de royale aandacht voor het standpunt van ‘Christenen voor Israël’ op. De bespreking hiervan is behoorlijk wat breder dan van andere visies. De uitleg die deputaten hiervoor gaven was verhelderend: in de praktijk loopt men vooral aan tegen het gedachtengoed van ‘Christenen voor Israël’. Deputaten krijgen vaak de vraag hoe daar door hen over gedacht wordt. Het was voor deputaten reden hieraan ook een aparte sessie te wijden wat zijn weerslag heeft gekregen in het rapport.

Op één punt achten deputaten nadere studie nog gewenst. Op pagina 24 r 43/44 wordt gesteld dat in het profetische spreken over het nieuwe verbond ook het wonen in het land ter sprake komt als een component daarvan. Het riep bij de commissie de vraag op hoe dit dan ter sprake komt. Verder is het een spannende vraag hoe je dit moet zien in het licht van het NT. We signaleerden als commissie op dit punt een leemte. In het rapport wordt verder niet gesproken over de manier waarop land en stad in het NT voorkomen. Ook elders wordt in het rapport gesproken over de religieuze betekenis van het land (blz. 49 r.27). Dit deed ons ook wel even de wenkbrauwen fronsen. Deputaten stelden hierop de wedervraag: we kennen nog wel heilige tijden, maar zijn we niet het besef kwijt geraakt dat God ook plaats en ruimte heiligt? Is ook voor protestanten Israël niet het heilige land dat getuigt van Gods gang door de geschiedenis en zijn verbondenheid met het volk dat in dit land mag wonen. Het zijn zaken waarop deputaten graag verder willen studeren. Zij stellen daarom ons ook voor om hiervoor een nieuwe studie-opdracht te ontvangen en zo iets te doen aan de ook door ons gesignaleerde leemte. Als commissie willen we de wenselijkheid hiervan graag onderstrepen en stellen uw vergadering dan ook voor dat zij hiervoor een nieuwe opdracht ontvangen (zie voorstel 6).

Ten slotte gaven deputaten aan dat er nog wel het nodige moet gebeuren voor het rapport rijp is voor publicatie. Er is toegezegd dit rapport dusdanig vorm gegeven zal worden dat het geschikt is om als brochure ter beschikking te stellen aan de kerken. Als commissie onderstrepen we de wenselijkheid hiervan. Onder die conditie kunnen we instemmen met voorstel 2.

Voorstellen

Als commissie stemmen we in met de voorstellen van deputaten en vragen de GS ze over te nemen:

1. de handelingen van het deputaatschap goed te keuren;
 - 5 2. deputaten te vragen om het studierapport 'Wat betekent de naam Israël in kerk en theologie?' in een handzame brochure uit te geven ten behoeve van de kerken;
 3. deputaten te vragen het project 'Israël in de prediking' dat onlangs begonnen is voort te zetten;
 4. deputaten te vragen jaarlijks in elke PS een aantal gemeenten te benaderen en te ondersteunen bij de bezinning over de betekenis van Israël voor de kerk;
 - 10 5. deputaten te vragen om in de komende periode zich te bezinnen op het onderwerp 'Israël, land en staat';
 6. opnieuw deputaten te benoemen.
- 15 H. Peet, rapporteur